

Tien jaar HBO-I: docenten starten kennisexpedities

Corrie Sinia
Miranda Valkenburg

o'n 160 docenten van hbo-informaticaopleidingen uit heel Nederland kwamen op 10 april jongstleden naar Eindhoven om daar de eerste HBO-I docentendag bij te wonen. Het HBO-I, dat met deze dag zijn tienjarige bestaan vierde, is hiermee uitgegroeid tot een platform voor alle medewerkers van de aangesloten opleidingen.

De HBO-I stichting is het samenwerkingsverband van hbo-informaticaopleidingen in Nederland. Hieronder vallen de opleidingen Bedrijfskundige Informatica, Informatica en Technische Informatica. Deze samenwerking is ontstaan in 1993. Door intensief samen te werken wil het HBO-I de kwaliteit van de hbo-informaticaopleidingen bewaken en verbeteren, en de instroom bevorderen. Dit gebeurt onder meer door het onderwijsaanbod onderling af te stemmen, kennis uit te wisselen en samen gezichtspunten te bepalen over informaticaonderwijs. Ook heeft het HBO-I als doel de herkenbaarheid van de opleidingen voor instroom en uitstroom te bevorderen. Daarbij fungeert het HBO-I als aanspreekpunt voor onder meer beroepsorganisaties en overheid.

De hbo-informaticaopleidingen in Nederland werken al tien jaar samen in het HBO-I. Om dit te vieren organiseerde het HBO-I op 10 april jongstleden voor het eerst in de geschiedenis een dag voor medewerkers van de opleidingen. De HBO-I docentendag vond plaats bij Fontys Hogeschool Eindhoven en stond in het teken van kennis delen. Het HBO-I is hiermee uitgegroeid tot een platform voor alle medewerkers van de opleidingen die zijn aangesloten bij dit clusteroverleg.

Kennismanagement

Het HBO-I wil de kwaliteit van het informaticaonderwijs in Nederland verbeteren door samenwerking en uitwisseling tussen de

betrokken opleidingen. Tot dusver vond die uitwisseling vooral plaats tussen de hoofden van de diverse opleidingen. In 2002 besloot het HBO-I ook te streven naar een contactversterking op inhoudelijk en onderwijskundig gebied tussen docenten en bedrijven. In het kader hiervan is een projectgroep Kennismanagement (1) in het leven geroepen die sinds september 2002 actief is. Deze projectgroep heeft de opdracht gekregen deze contactversterking van de grond te krijgen door een virtueel marktplaats (kennisportal) op te zetten.

De projectgroep Kennismanagement realiseerde zich dat dit een behoorlijke uitdaging was, waarbij het succes afhankelijk zou zijn van het enthousiasme van de deelnemers. De bereidheid om kennis te delen zou moeten worden aangemoedigd. In de beleving van de projectgroep was daarbij het sociale element, elkaar kennen en ontmoeten, cruciaal voor het initiëren van de virtuele kennisdeling. De

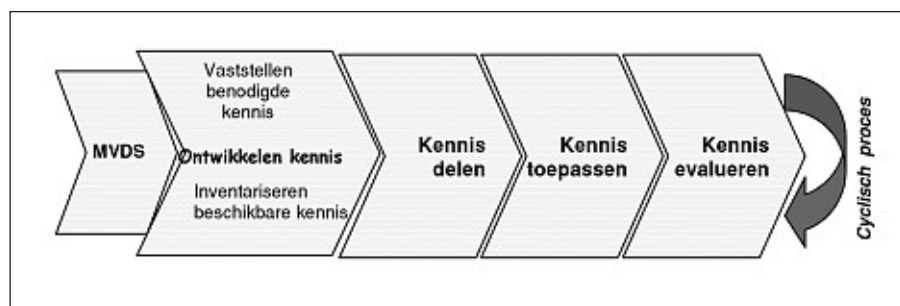
reeds geplande docentendag werd daarom graag geadopteerd als unieke kans om een impuls te geven aan het kennisdelen onder docenten en eventueel bedrijven.

Om een beeld krijgen van de behoeften met betrekking tot kennisuitwisseling onder docenten hield de projectgroep Kennismanagement in najaar 2002 een inventarisatie. Veel docenten reageerden enthousiast op de oproep om thema's aan te dragen en gaven aan het ontzettend leuk en nuttig te vinden om met collega's van andere opleidingen overleg te hebben. De thema's die eruit rolden waren: competentiegericht onderwijs, programmeren, methoden en technieken, organisatieverandering, kennismanagement en de zachte kant van de ICT. Deze thema's hebben ook de invulling van de docentendag bepaald.

"Vereenigde ICT Communities"

Nadat de thema's vaststonden, was het de vraag hoe het proces van kennisdelen op gang gebracht zou kunnen worden op een enigszins gestructureerde manier. De kenniswaardeketen (figuur 1) van Weggeman (1997) bleek uitkomst te bieden.

Weggeman beschrijft het proces van kennisdelen in een aantal stappen. MVDS staat voor missie, visie, doelen en strategie. Deze factoren bepalen onder meer de te ontwikkelen kennis. Aan de hand daarvan kun je de benodigde kennis vaststellen en de beschik-

Figuur 1 Vereenvoudigde weergave kenniswaardeketen (Weggeman, 1997)

bare kennis inventariseren. Vervolgens kun je het kennisdelen en toepassen in praktijk brengen. Een evaluatie moet de relevantie opnieuw bepalen. In de figuur zijn overigens elementen op tactisch en strategisch niveau weggelaten. Het principe van deze kenniswaardeketen is vertaald naar een aansprekende metafoor 'Kennisexpeditie'. De projectgroep Kennismanagement beschouwt een kenniscommunity als een scheepsexpeditie uit de Gouden Eeuw met als doel kennis te exploreren. Elke expeditie heeft een *kapitein* die de continuïteit van de expeditie bewaakt. Een *schrijver* legt resultaten vast in het 'scheepsjournaal'. De *hofnar* is degene die de teamleden van prikkelende statements voorziet. De admiraliteit van de "Vereenigde ICT Communities" (VIC), ofwel de projectgroep Kennismanagement, is uiteindelijk verantwoordelijk voor alle kennisexpedities en kan besluiten om ze op te starten of te stoppen. De admiraliteit kan ook expeditieteams stimuleren hun expeditie gaande te houden door een jaarprijs toe te kennen. Deze jaarprijs kan bijvoorbeeld gaan naar het team met de meeste discussiebijdragen of naar het team dat een schriftelijke publicatie heeft laten opnemen in een vaktijdschrift. Geïnteresseerden uit bedrijfsleven, studenten en wellicht medewerkers van bijvoorbeeld

accrediteringsorganen kunnen zich aansluiten bij een expeditieteam. Met deze metafoor in het achterhoofd is het programma van de docentendag ingevuld.

Docentendag

Pier Santema, voorzitter van het HBO-I, opende de HBO-I docentendag. Namens Fontys Hogescholen heette Jan Houben, lid van de Raad van Bestuur, alle aanwezigen van harte welkom. Jan Sniijders, projectleider van de projectgroep Kennismanagement van het HBO-I, gaf vervolgens het startsein voor de kennisexpedities.

Docenten hadden zich van tevoren aangemeld voor een bepaald thema (expeditieteam) en ontmoetten elkaar in vele gevallen voor het eerst. Samen moesten zij het doel van de expeditie bepalen. Vervolgens moesten zij het over de uitrusting en bemanning eens zien te worden. De groepen inventariseerden de beschikbare expertise en verdeelden de rollen van kapitein, schrijver en hofnar. Kortom: wie mee het schip in wilde, werd geacht een bijdrage aan het optuigen van de expeditie te leveren. De sessies eindigden met het maken van vervolgafspraken. Na een behoorlijk intensief ochtendprogramma en een versterkend scheepsmaal, was het tijd voor het

'halen van kennis'. In het verlengde van de voorkeursthema's waren diverse deskundigen van binnen en buiten het onderwijs aangezocht een interactieve workshop te houden. Hieronder een korte indruk.

Portfolio, hoe en waarom?

- Wiebe Tilstra -

Het gebruik van een portfolio is mode, zeker bij competentiegericht leren. In deze workshop werd de vraag gesteld hoe en waarom je een portfolio zou willen gebruiken, welke keuzes er te maken zijn en hoe je een portfolio zou kunnen implementeren.

DSDM, De betekenis van een methode voor studenten

- Kees Peeters en Arie van Bennekum -

Namens het DSDM consortium verzorgden Kees Peeters en Arie van Bennekum een workshop over DSDM, projectmanagement en de mogelijkheden van DSDM binnen het onderwijs. Diverse opleidingen deelden graag hun ervaringen met DSDM in projecten.

Programmeeronderwijs en de weerbarstige praktijk

- Chris Zeinstra -

Programmeeronderwijs valt niet altijd mee. De student leert niet altijd de praktijkzaken en later in de praktijk gebruikt de afgestudeerde niet altijd het geleerde. Chris Zeinstra van de Hanzehogeschool Groningen deelde zijn dilemma's met betrekking tot het programmeren met collega's.

UML: Wanneer is een klassendiagram goed/fout?

- Frank Peeters -

Liefhebbers en geïnteresseerden in UML konden hun hart ophalen bij de workshop over dit thema. Samen discussieerden zij over de kwaliteitscriteria van een UML klassendiagram. Ook kwam de methode Expo aan bod.

Datawarehousing

- Elton Manoku -

Elton Manoku, Hogeschool van Arnhem en Nijmegen, lichtte een tipje van de sluier op voor wat betreft de beheersing van de complexiteit van datawarehouses. De dynamiek van datawarehouses maakt de beheersbaarheid moeilijk. Bepaalde tools kunnen daarvoor uitkomst bieden.

XML

- Aernold van Gosliga -

Aernold van Gosliga, werkzaam bij Daidalos en de Universiteit Leiden verzorgde een interactieve workshop over XML, waarin de

deelnemers van gedachten wisselden over het belang van XML in het onderwijs.

Projectonderwijs

- Wim Weenk -

Namens de Universiteit Twente daagde Wim Weenk de docenten uit. Hoe krijg je de student in actie? Diverse voorbeelden van projectonderwijs bleken direct toepasbaar in de praktijk.

Competentiegericht Onderwijs

- Mirza van Tilburg -

Alle docenten in het hbo worstelen met competentiegericht onderwijs. Uitwisseling van ervaringen en best practices vond plaats onder leiding van Mirza van Tilburg van de Hogeschool Brabant.

Kennisdelen in het onderwijs

- Jan Schuurman -

Namens Cibit verzorgde Jan Schuurman een workshop over het delen van kennis in een onderwijssituatie. De deelnemers spraken uitvoerig over dilemma's en mogelijke oplossingen.

Stand up workshop

- Hofnar -

Tijdens de opening nodigde Jan Snijders de deelnemers van de docentendag uitdrukkelijk uit ook zelf met iets te komen. Hij moedigde de deelnemers zelfs aan om te ronselen voor een eigen 'standup' workshop. Helaas werd deze handschoen nu nog niet opgepakt.

De eerste HBO-I docentendag was een groot succes. Uit de evaluaties blijkt dat de 160 docenten, die uit het hele land naar Eindhoven waren gekomen, de workshops en informele contacten als waardevol hebben ervaren. Via de workshops kwamen zij in aanraking met vakgenoten met wie ze ervaringen konden uitwisselen. De ene informaticaopleiding is immers verder op sommige vlakken of pakt een module of een project net iets anders aan dan de andere opleiding. De admiraliteit, nu bijgestaan door een aantal kapiteins, geeft aan deze dag spoedig een vervolg en hoopt dat er nog vele scheepsberichten volgen.

Literatuur

Weggeman, M. (1997), Kennismanagement, Inrichting en besturing van kennisintensieve organisaties, Schiedam, Scriptum Management.

Noot

De projectgroep Kennismanagement bestaat uit Ton de Bruyn (Saxion IJsselland, Deventer, ton@martonsummit.com), Victor Schmidt (Hanzehogeschool, Groningen, v.e.schmidt@pl.hanze.nl), Jan Snijders (HS Brabant, Breda, snijders.jh@hsbrabant.nl), en Corrie Sinia (Noordelijke Hogeschool Leeuwarden, sinia@man.nhl.nl).

Auteurs

Corrie Sinia is werkzaam als docent Bedrijfskundige Informatica aan de Noordelijke Hogeschool Leeuwarden. Binnen het HBO-I is zij lid van de projectgroepen Kennismanagement en PR & Voorlichting. E-mail: sinia@man.nhl.nl
Drs. Miranda W. Valkenburg werkt als hogeschooldocent bij Fontys Hogeschool Informatica in Eindhoven. Binnen het HBO-I is zij projectleider PR & Voorlichting. Ze is tevens lid van de *TINFON*-redactie. E-mail: m.valkenburg@fontys.nl

HBO-I stichting, Postbus 15051, 1001 MB Amsterdam, tel: 020-6261782, e-mail: info@hbo-i.nl, URL www.hbo-i.nl

| V A N | D E | L E E S T A F E L |

Lezer:

Hans Schrijen

Datastructuren en algoritmen zijn onmisbare gereedschappen voor iedere programmeur die Java op een elementair niveau beheerst, omdat ze een rol spelen in de oplossing van vrijwel elk programmeerprobleem van enige omvang. *Datastructuren in Java* geeft in een aansprekende stijl een introductie in het gebruik en de achtergronden van algoritmen en datastructuren in Java. Uitgangspunt is de Java standaard-library van algoritmen en containers van het Collection Framework. Begrippen worden behandeld als algoritme, efficiëntie, grote O-symbool, interface, abstracte klasse, recursie, boom, hashtable en set. Het is een studieboek met duidelijke voorbeelden, gevarieerde opgaven en heldere

vragen.

G. Laan, *Datastructuren in Java*, Academic Service, 2003, 360 blz. met cd-rom, ISBN 90-395-1417-8. Prijs € 39,50.

Bewust beveiligen is een praktische handleiding voor betrouwbare informatievoorziening. Informatie is van levensbelang voor bedrijven en instellingen, maar die afhankelijkheid maakt hen ook kwetsbaar. Onbevoegden kunnen informatie inzien of bedrijfsinformatie kan openbaar gemaakt worden. Bedrijven zijn zich steeds meer bewust van de noodzaak tot informatiebeveiliging. Of medewerkers die noodzaak ook erkennen? Het boek geeft inzicht hoe menselijk gedrag tot stand komt bij het toepassen van beveiligingsmaatregelen. tevens laat het zien hoe je gedrag positief kunt beïnvloeden.

Met dit boek kunnen managers in bedrijven en andere organisaties effectieve maatregelen nemen ter beveiliging van de informatie.

W. Sipman (redactie), *Bewust beveiligen. Een praktische handleiding voor betrouwbare informatievoorziening*, Academic Service, 2003, 140 blz., ISBN 90-395-2133-6. Prijs € 19,50.

Het *Handboek Website usability* is gebaseerd op het motto 'Het is eenvoudig: een effectieve en efficiënte website trekt meer tevreden bezoekers'. Het boek presenteert de tien gouden richtlijnen, veel tips, checklists, praktijkvoorbeelden en heldere suggesties. Het gaat in op het ontwerp van de site en de pagina, web-schrijven, multimedia, toegankelijkheid, interactie, helder taalgebruik. P. Kassenaar en O. van Rijswijk, *Handboek Website usability*,

Academic Service, 2003, 140 blz., ISBN 90-395-2101-8. Prijs € 44,50.

De *Praktijkids Muziek op de PC* is bedoeld voor iedereen die iets met muziek doet of wil doen op de pc. De nadruk ligt op het zelf actief aan de slag gaan. Het boek is ingedeeld naar functies van de muziek, bijvoorbeeld muziek noteren, opnemen, effecten creëren. Praktische vaardigheden die aan de orde komen zijn onder meer audio en midi opnemen en bewerken, audio-cd's, mp3, muzieknotatiesoftware, geluidskaarten. In het boek wordt met veel verschillende programma's gewerkt. G. Bruijnes, *Praktijkids Muziek op de PC*, Academic Service, 2003, 340 blz. met cd-rom, ISBN 90-395-2082-8. Prijs € 27,50.